

עבודת הגמר כמגדלור ללמידה משמעותית

למידה משמעותית היא למידה
בה התלמיד מעורר שאלות,
מאתר מקורות מידע, מעבד
מידע, ויוצר ידע משמעותי
הרלוונטי לעולמו האישי ולחיים
במאה ה-21.

מטרותיה של הלמידה
המשמעותית הן פיתוח כושר
החשיבה והיצירה והעשרת
חויית הלימוד.

כתיבת עבודת גמר מהווה יישום מיטבי של
למידה משמעותית. היא מעודדת למידה מתוך
סקרנות, מכוונת אישית, ורכישת מיומנויות

לימוד, חקר וכתיבה. כתיבת עבודת הגמר מאפשרת לתלמיד לפרוץ את גבולות הכיתה
ובית הספר בתהליך ההתקדמות האישית. למידה מסוג זה מגבירה מוטיבציה, ומביאה
לידי ביטוי מגוון תפקודי לומד, וביניהם ניהול הלמידה, התפקוד הקוגניטיבי, המטה
קוגניטיבי, התפקוד התוך אישי והבין אישי.

ידועה אמרתו של אלברט איינשטיין "מה שחשוב הוא – לא להפסיק לשאול". בדרך כלל
תהליך הלמידה דורש מן התלמיד לספק תשובות. לעומת זאת עבודת הגמר מאפשרת
להעלות שאלות, ורק בסופו של תהליך מאתגר מגיע תורה של התשובה. הדרך הופכת
לעיקר.

מהי עבודת גמר?

עבודת גמר היא עבודה מחקרית אישית שהתלמיד רשאי להגיש במסגרת לימודיו בחטיבה העליונה של בית הספר העל יסודי, כתחליף לבחינת בגרות או בנוסף לכל בחינותיו.

אפשרות ההגשה של עבודת גמר כחלק מתעודת הבגרות קיימת שנים רבות, אולם מאז החלת המדיניות ללמידה משמעותית בשנת הלימודים תשע"ד, מבקשת מערכת החינוך לעודד את התלמידים בעלי מוטיבציה ללמידה אישית ואת מנהלי בתי הספר לבחור במסלול לימודי זה כחלק בלתי נפרד מהלמידה בחטיבה העליונה.

הגשת עבודת גמר מתאפשרת בהתאם להחלטת בית הספר (מנהל, מחנך, רכז פדגוגי) אשר ישקול את כושר ההתמדה של התלמיד ויכולתו ללמידה עצמאית.

הבסיס לעבודת הגמר הינו **שאלת מחקר**. באמצעות קריאת מאמרים ומחקרים, ובעבודות במדעים אף באמצעות מחקרים מעשיים, מגיע התלמיד לתשובה על שאלת המחקר. כל פרקי העבודה, מן המבוא ועד הסיכום, מביאים באופן מובנה אל התשובה לשאלת המחקר.

אופן החקר יעשה בהתאם לתחומי הדעת השונים: מדעי הרוח, מדעי הטבע והחיים, מדעי החברה, מדעי המחשב, שפה, תחומים בהם ניתן לשלב חלק יצירתי המהווה 40% מן העבודה (כגון ספרות, אמנות, מחול, ספורט) ועוד.

השלב הראשון בכתיבת עבודת גמר הינו כתיבת **הצעת מחקר**. ההצעה כוללת את שאלת המחקר, ראשי הפרקים של העבודה, תיאור מהלך העבודה המתוכננת, וכן ביבליוגרפיה ראשונית ולוח זמנים מתוכנן. הצעת המחקר מועברת באמצעות מערכת מקוונת לפיקוח על עבודות הגמר ולמפמ"ר המקצוע בו בחר התלמיד לעסוק, והם מאשרים את הצעת המחקר או דורשים תיקונים. לאחר אישור ההצעה פתוחה הדרך בפני התלמיד להמשיך ולפתח את העבודה באופן המיטבי.

מידע כללי נוסף על כתיבת עבודת גמר והנחיות מפורטות בתחומי הדעת השונים ניתן לראות באתר עבודות הגמר של משרד החינוך

www.education.gov.il/avodot-gemer

מאתר זה קיימת גישה למערכת המקוונת לשליחת הצעות המחקר.

מסגרת כתיבת עבודת גמר

עבודת הגמר יכולה להיכתב על ידי תלמיד הלומד בפועל בחטיבה עליונה. עבודת הגמר היא אישית. על התלמיד לכתוב הצעת חקר בנושא שלא נדון בהרחבה במסגרת תכנית הלימודים. העבודה עשויה להיות המשך והעמקה לפרק לימוד שנלמד בבית הספר, או דיון וחקר של נושא שאינו קשור לתכנית הלימודים ולתחומי הדעת אותם למד התלמיד.

ניתן לבחור בין שני מסלולי כתיבה של עבודת גמר:

1. עבודה צמודה לתחום דעת אותו לומד התלמיד

עבודת גמר בתחום דעת אותו לומד התלמיד באופן מסודר עם כיתתו, מגיע לכל השיעורים ועומד בכל המטלות שדרש המורה, ובנוסף לכך בוחר להתעמק בסוגיה מיוחדת בתחום. עבודת גמר צמודה מהווה תחליף להיבחנות החיצונית באותו תחום דעת. עבודת גמר המחליפה היבחנות במקצוע חובה חייבת להיות עבודה צמודה.

עבודה בלתי צמודה

עבודת גמר בתחום דעת אותו לא לומד התלמיד במסגרת קבוצת לימוד בבית הספר

או

בתחום דעת אותו לומד התלמיד בבית הספר והוא מעוניין להרחיבו ולהוסיף בו 5 יחידות נוספות באמצעות הכנת עבודת גמר.

3

ציון העבודה

עבודת גמר צמודה

30% ציון הניתן ע"י מנחה העבודה

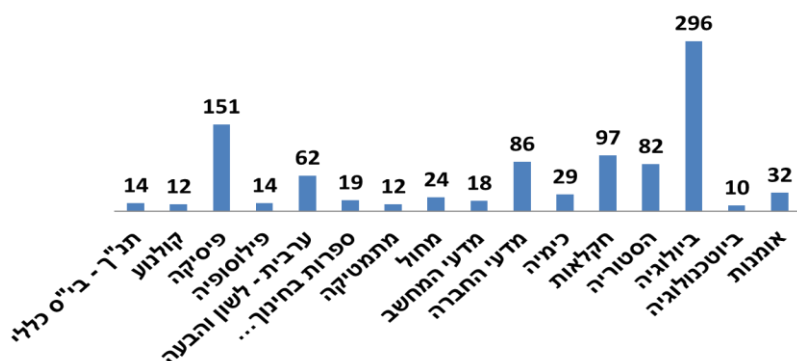
50% ציון הניתן ע"י מעריך העבודה

20% ציון שנתי הניתן ע"י ביה"ס

עבודת גמר שאינה צמודה

30% ציון הניתן ע"י מנחה העבודה

70% ציון הניתן ע"י מעריך העבודה

עבודת הגמר נרשמת בתעודת הבגרות כמקצוע מורחב אחד מתוך שלושה מקצועות אותם רשאי התלמיד להרחיב. באם עבודת הגמר (צמודה או שאינה צמודה) הינה המורחב הרביעי – היא תכתב בתעודת הבגרות כ-450 שעות.

התפלגות עבודות הגמר בשנה"ל תשע"ה על פי תחומי הדעת
סה"כ כאלף עבודות
תחומי דעת בהם הוגשו פחות מעשר עבודות אינם נכללים בדגם

הגורמים המעורבים בתהליך – הגדרה ותפקידים

• בית הספר

באחריות מנהל בית הספר לעודד את התלמידים לכתוב עבודות גמר ולהביא בפניהם מידע זמין על התהליך.

מומלץ למנות בבית הספר רכז לעבודות הגמר, שיהיה אחראי על התהליך.

• המנחה המלווה את התהליך

תפקידו של המנחה ללוות את התלמיד במהלך המחקר וכתובת עבודת הגמר. המנחה יבחר על ידי בית הספר בתיאום עם התלמיד. המנחה יכול להיות מצוות בית הספר או מחוץ לו. תלמיד רשאי לקבל בו זמנית שני מנחים משני תחומי דעת שונים. מימון המנחה נעשה ע"י משרד החינוך, והתשלום מועבר לאחר הגשת העבודה.

• התלמיד

התלמיד הוא כותב העבודה. הוא מלווה על ידי המנחה, ורשאי להיוועץ בגורמים שונים נוספים, אולם עליו לכתוב את העבודה במלואה באופן אישי ועצמאי.

• בודק העבודה

בודק העבודה יבחר על ידי אגף א' לחינוך על יסודי בשיתוף עם מפמ"ר תחום הדעת ועם אגף הבחינות. האחריות לאיתור הבודק ולהפעלתו היא על משרד החינוך.

• מטה משרד החינוך

בתהליך הכנת עבודות הגמר מעורבים גורמי מטה רבים ובהם: האגף לחינוך על יסודי, המזכירות הפדגוגית – מפמרי"ם ואגף הבחינות. אגף א' לחינוך על יסודי. האגף הוא הגורם המרכז את המהלך.

לוח זמנים

יידוע התלמידים על אפשרות כתיבת עבודת גמר – תחילת כתיב י'

כתיבת הצעת מחקר והגשתה – עד 31.1 בכתה י' או י"א

כתיבת העבודה והגשתה – עד 30.12 בכתה י"א – למי שהגיש הצעה ב י', בכתה י"ב – למי שהגיש הצעה ב י"א

פגישה עם מעריך העבודה – לאחר בדיקת העבודה יזמן המעריך את התלמיד לשיחה על העבודה.

ליצירת קשר:

שפרה סטרוסקי, ממונה על עבודות גמר shifrast@education.gov.il

ד"ר מרים וייטמן, מדריכה ארצית על עבודות גמר 02-5603332 miriamwe@education.gov.il

מרים ראובני, מנהלת תחום שכר מנחים 025603331 miriamreu@education.gov.il

אלי זר, מדריך מחוזי דרום 054-45956785 elizer0123@gmail.com

הלנה טננבאום, מדריכה מחוזית חיפה 054—6493223 sjwpi@tauex.tau.ac.il

ורניקה סטרקוב, מדריכה מחוזית מרכז 052-2901373 starkov.veronica@gmail.com

מוסטפא עוסמאן, מדריך מחוזי צפון 050-6584618 mostafaos@education.gov.il

מעין ארד, מדריכה מחוזית תל אביב 052-3327078 myar13@gmail.com

ענת ברמלי ראובני, מדריכה מחוזית מנח"י וירושלים 050-5668940 bramlianat@walla.com

אתי סתיו, רכזת עבודות גמר בחינוך ההתיישבותי 03-6898804 ettyst@education.gov.il

אחמד עכרייה, רפרנט המגזר הערבי באגף א לחינוך על יסודי 050-5364277 ahmadsh@education.gov.il

דליה נסראלדין, רפרנטית המגזר הדרוזי באגף א לחינוך על יסודי 052-2181914 dalia787@gmail.com

טלפון משרד: 025603331/2

פקס משרד: 025602341

כתובת משרד: משרד החינוך, בניין לב רם, רחוב דבורה הנביאה 2, ירושלים 9510402

אתר הפיקוח על עבודות גמר: www.education.gov.il/avodot-gemer

אנו מאחלים לכם למידה מעמיקה והצלחה בתהליך המחקר והכתיבה

לילד הייתי נותן כנפיים, אך משאיר אותו ללמוד לעוף בעצמו"

גבריאל גרסיה מרקס